

MUZEUM
HISTORII
POLSKI

Jesteśmy

JEDNODNIÓWKA OKOLICZNOŚCIOWA

Redakcja: Muzeum Historii Polski w Warszawie,
ul. Mokotowska 33/35, 00-560 Warszawa
tel. 22 211 90 02, fax 22 211 90 33
e-mail: info@muzhp.pl

Zdjęcia: Archiwum Akt Nowych,
Narodowe Archiwum Cyfrowe,
Muzeum Historii Polski, polona.pl

Projekt graficzny: Katarzyna Dinwebel

Kiedy mówimy o odzyskaniu niepodległości w 1918 roku zazwyczaj przywołujemy postacie przywódców politycznych: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa.

Nie sposób jednak mówić o odzyskaniu niepodległości, pomijając rolę kobiet. To one prowadziły działalność oświatową, one występowały w roli kurierek i łączniczek, one przewoziły dokumenty, materiały i broń, zakładały towarzystwa pomocowe, walczyły o dostęp kobiet do edukacji, wreszcie w swoich tekstach domagały się dla siebie równych praw. One także stały obok mężczyzn z bronią w ręku.

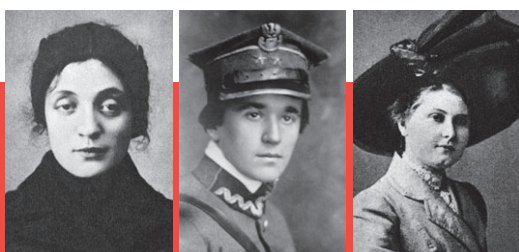
Bez ich działań, prowadzonych często w domowym zaciszu, ale także na arenie publicznej, w miastach i wsiach, powrót Rzeczypospolitej do grona państw suwerennych byłby trudny. Dlatego w 100. rocznicę odzyskania niepodległości

OCHOTNICZA LEGIA
Kobiet we Lwowie, 1919 r.,
ARCHIWUM AKT NOWYCH

Kobiety niepodległości

Polski oddajemy głos kobietom, cichym bohaterkom tamtych dni. Ten głos jest tym ważniejszy, że to właśnie w 2018 r. świętujemy setną rocznicę przyznania praw wyborczych polskim kobietom.

ALEKSANDRA
SZCZERBIŃSKA

WANDA
GERTZ

ZOFIA
SOKOLNICKA

MARIA WITTEK

ALEKSANDRA ZAGÓRSKA

ALEKSANDRA SZCZERBIŃSKA (1882–1963). W młodości związała się z ruchem socjalistycznym. Działając w Organizacji Bojowej PPS, zajmowała się transportem i przechowywaniem broni, brała udział w akcji pod Bezdzanami. Po przeprowadzce do Lwowa nawiązała współpracę ze Związkiem Strzeleckim oraz współtworzyła Towarzystwo Opieki nad Więźniami Politycznymi. W czasie I wojny światowej służyła w Legionach Polskich, była komendantką kurierek legionowych. W 1921 r. wyszła za mąż za Józefa Piłsudskiego. W II RP prowadziła działalność społeczną i charytatywną, wspomagając różne stowarzyszenia. Po wybuchu II wojny światowej opuściła Polskę.

WANDA GERTZ (1896–1958). W czasie I wojny światowej, podając się za mężczyznę, pełniła służbę w I Brygadzie Legionów Polskich pod nazwiskiem Kazimierz Żuchowicz. Podczas wojny polsko-bolszewickiej dowodziła jednym z oddziałów Ochotniczej Legii Kobiet. W odrodzonej Polsce była m.in. sekretarką Józefa Piłsudskiego. W czasie II wojny światowej działała w konspiracji, walczyła w powstaniu warszawskim. Trafiła do obozu jenieckiego

w Niemczech, po zakończeniu wojny pozostała na emigracji.

MARIA WITTEK (1899–1997). Należała do Polskiej Organizacji Wojskowej, w ramach której skończyła kurs wywiadowczy i szkołę podoficerską. Jako pierwsza kobieta została absolwentką Wydziału Matematycznego Uniwersytetu Kijowskiego. W 1920 r. w szeregach Ochotniczej Legii Kobiet brała udział w obronie Lwowa. Do 1935 r. komendantka naczelna organizacji Przysposobienia Wojskowego Kobiet. W czasie II wojny światowej stała na czele Wojskowej Służby Kobiet w Komendzie Głównej AK. Walczyła w powstaniu warszawskim. Po wojnie represjonowana przez władze komunistyczne. W 1991 r. jako pierwsza Polka została mianowana na stopień generała WP.

ALEKSANDRA ZAGÓRSKA (1884–1965). Studiowała na Uniwersytecie Jagiellońskim. Członkini Organizacji Bojowej PPS, brała udział w produkcji materiałów wybuchowych. W 1911 r. wstąpiła do Związku Strzeleckiego we Lwowie. W czasie I wojny światowej organizowała kobiecą służbę wywiadowczą I Brygady Legionów. Brała udział

w wojnie polsko-ukraińskiej stojąc na czele oddziałów Ochotniczej Służby Kobiet. Była matką Jurka Bitschana, który jako czternastoletni chłopiec poległ podczas obrony Lwowa w listopadzie 1918 r.

ZOFIA SOKOLNICKA (1878–1927). Studiowała na Uniwersytecie Jagiellońskim, miała też ukończone studia muzyczne. Należała do Ligi Narodowej. Prowadziła ożywioną działalność społeczną, oświatową i polityczną. W czasie I wojny światowej jako emisariuszka przewoziła informacje do Centralnej Agencji Polskiej w Lozannie, następnie do Komitetu Narodowego w Paryżu. Miała fotograficzną pamięć – nie potrzebowała notatek, by przewieźć i przekazać ważne instrukcje i materiały. Została ekspertką Komitetu Narodowego Polskiego w Paryżu i delegacją polskiej na konferencję pokojową. W czasie wojny polsko-bolszewickiej należała do Komitetu Narodowego Służby Kobiet w Poznaniu i była delegatką Rady Obrony Państwa w Warszawie. Wspierała również plebiscyty na Górnym Śląsku. Z listy Związku Ludowo-Narodowego została wybrana w 1922 r. w wyborach uzupełniających do Sejmu pierwszej kadencji.

Stulecie
odzyskania
niepodległości

Muzeum Historii Polski zaprasza

XII Przystanek Niepodległość

10 i 11.11.2018, Plac Teatralny 1, Warszawa

Debata na temat prawa głosowania dla kobiet przed 1914 r. toczyła się w Galicji pod zaborem austriackim. W 1908 r. malarka i działaczka społeczna **Maria Duleba** (1861–1919) zarejestrowała swą kandydaturę w wyborach do lokalnego parlamentu i prowadziła kampanię wyborczą.

Jej akcja nie znalazła poparcia, ale sprawa przyznania praw wyborczych kobietom nabrała rozgłosu. Pod koniec I wojny światowej polskie sufrażystki pisały petycje skierowane do władz powstającego państwa polskiego, licząc że ta kwestia będzie dyskutowana w parlamencie. Do dyskusji jednak nie doszło, bowiem decyzję o przyznaniu czynnego i biernego prawa wyborczego kobietom podjęli Naczelnik Państwa Józef Piłsudski i premier Jędrzej Moraczewski jeszcze przed pierwszymi wyborami w niepodległej Polsce. Podjęli ją bez konsultacji z partiami politycznymi. Był to krok rewolucyjny, a jego uzasadnieniem było uznanie doniosłej roli kobiet w okresie zaborów i podczas I wojny światowej.

Walka o prawa wyborcze

Tymczasem jednak polityczne i wojenne wydarzenia taki przybierały obrót, że pod koniec października postanowiliśmy nie poprzestać na odezwie, ale zorganizować również duży, publiczny wiec kobiet polskich. [...] Ostatnie dni października były pełne roboty. [...] trzeba było też porozumieć się i uzgodnić program wiecu ze wszystkimi organizacjami kobiecymi działającymi na terenie Radomia. Doktorowa pamiętała jesienny Zjazd Ziemianek, więc mówiła, że skoro ziemianki potrafiły wyjść poza ekskluzywny krąg swego środowiska, zaprosiły delegatki innych stowarzyszeń i mówiły o potrzebie wspólnej pracy społecznej, to tym bardziej Liga, jako organizacja kobiet postępowych powinna zakreślić jeszcze szerszy krąg i zgromadzić na wiecu kobiety ze wszystkich organizacji radomskich. Myśl ta „chwyciła”. Pod ulotką podpisało się 9 organizacji kobiecych: Liga Kobiet, Koło Ziemianek, „Przyszłość”, Radomskie Koło Ziemianek, Stowarzyszenie Kobiet Pracujących, Sekcja Kobieta PPS, Stowarzyszenie Ochrony Kobiet, Związek Równouprawnienia Kobiet, Stowarzyszenie Św. Zyty i „Młoda Polska”. Tak więc, mimo dzielących różnic społecznych, a nawet pewnych animozji osobistych obok pani Marii Kelles-Krauzowej jako przedstawicielki Ligi Kobiet, podpisała się pani Stanisława Wroncka, a obok ziemianek z powiatów radomskiego i kozienickiego – sekcja kobieca Polskiej Partii Socjalistycznej i Stowarzyszenia Św. Zyty czyli ówczesny związek zawodowy służących.

Maria Walewska, *Rok 1918. Wspomnienia*

Kobiety, przyszłość Wasza w ręku Waszym!
Zdobycie praw!
Wejdźmy do rady miejskiej, gminnej, do sejmu!

WYBORY DO RADY MIEJSKIEJ W WARSZAWIE, 1927 R., NARODOWE ARCHIWUM CYFROWE.

Prawa wyborcze dla kobiet

Osiem wspaniałych w Sejmie Ustawodawczym

26 stycznia 1919 r., zaledwie dwa i pół miesiąca po odzyskaniu niepodległości, do Sejmu Ustawodawczego wybrano pięć posełek, później doszły jeszcze trzy. Wszystkie miały doświadczenie aktywnych i ideowych społecznych działaczek. Podobno z przyzwyczajenia Piłsudski zaczął inauguracyjne przemówienie od „Panowie!”. Udział pań był nowością i Naczelnik mógł się niechętnie przejęczyć.

Po prawicy

Z listy narodowej do sejmu dostała się nauczycielka **Maria Moczydłowska** związana z katolickim i centroprawicowym nurtem ruchu ludowego w Królestwie. Była pierwszą kobietą przemawiającą z trybuny sejmowej – w marcu 1919 r. przedstawiła projekt ustawy antyalkoholowej. W sprawie alkoholu była nieprzejednana i wniosła nawet projekt całkowitej prohibicji, do którego zatwierdzenia zabrakło zaledwie jednego głosu. A uchwalona ostatecznie ustawa o ograniczeniach w spożyciu i sprzedaży napojów alkoholowych funkcjonowała potocznie jako „lex Moczydłowska”.

Moczydłowska zajmowała się też kwestią reformy rolnej, była członkinią sejmowych komisji: ochrony pracy, oświatowej oraz opieki społecznej. Aktywnie działała na rzecz równouprawnienia kobiet i mężczyzn, uważając je za kwestię „zasadniczą dla ustroju państwa polskiego”, i dążyła do ponadpartyjnej współpracy kobiet-parlamentarzystek.

Franciszka Wilczkowiakowa była działaczką polonijną w zachodnich Niemczech i prowadziła tam polską księgarnię. Jako posłanka w Sejmie Ustawodawczym należała do Komisji Opieki Społecznej, a w drugiej połowie 1920 r. weszła w skład Komisji Konstytucyjnej. Występowała w obronie najuboższej ludności Pomorza i piętnowała nadużycia i nieprawidłowości w działaniach nowej urzędniczej kadry na przejętych przez Polskę terenach.

Członkini Ligi Narodowej, jedna z pierwszych Polek z tytułem naukowym, **Gabriela Balicka**, miała ukończone w Genewie studia, doktorat z botaniki i wykładała w Warszawie. Zakładała prawicową Narodową Organizację Kobiet i była jedną z głównych tam postaci. Podobnie jak Moczydłowska działała na rzecz pełnego równouprawnienia kobiet i popierała ustawę antyalkoholową. W sejmie pozostała przez kolejne kadencje aż do 1935 r., potem wycofała się z polityki.

Zofia Sokolnicka, wybrana z ramienia Narodowej Demokracji, w Sejmie Ustawodawczym współpracowała przy przygotowaniu 20 ustaw. Wystąpiła 19 razy na forum Izby, przedstawiła 14 interpelacji oraz 12 wniosków.

Na lewicy

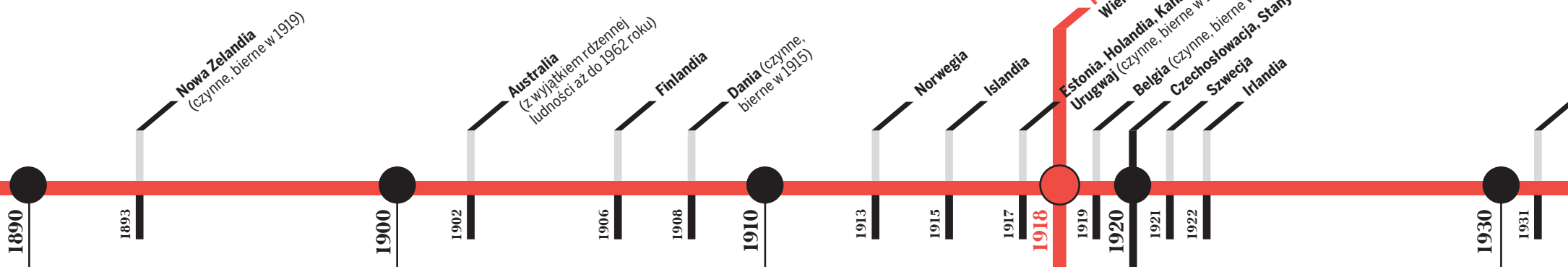
Pochodząca z zamożnej rodziny inteligenckiej **Jadwiga Dziubińska** studiowała nauki biologiczne, społeczno-pedagogiczne i historyczno-literackie w tajnym Uniwersytecie Latającym. Po studiach uczyła w szkołach rolniczych dla dziewcząt,

działała w wiejskich radykalnych stowarzyszeniach społecznych, w tym w ruchu związanym z „Zaraniem”, czasopismem skupiającym działaczy chłopskich, którzy w 1915 r. utworzyli Stronnictwo Ludowe, jedną z formacji, z których powstanie potem PSL „Wyzwolenie”.

Właśnie z ramienia „Wyzwolenia” Dziubińska dostała się do sejmu 1919 r. Największą aktywność wykazywała w komisji oświaty, szczególnie przy przygotowaniu projektu ustawy o ludowych szkołach rolniczych. Po uchwaleniu tej ustawy w lipcu 1920 r. zajęła się jej realizacją. Jako przedstawicielka komisji sejmowej jeździła po Polsce, typując majątki ziemskie do założenia szkół rolniczych. Po 1921 r. wycofała się z polityki i skupiła na działalności kulturalnej i oświatowej.

Z „Zaraniem” związana była także **Irena Kosmowska**, pisząca na łamach tygodnika pod męskim pseudonimem. Przed wojną należała do pilsudczykowskiej Komisji Tymczasowej Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych, w czasie wojny była aktywną działaczką niepodległościową, między innymi w Polskim Towarzystwie Pomocy Ofiarom Wojny i w 1915 r. spędziła kilka miesięcy w rosyjskim więzieniu. W 1918 r. piastowała urząd wiceministra w lubelskim rządzie Ignacego Daszyńskiego. Była jedną ze współzałożycielek PSL „Wyzwolenie” i została posłanką z ramienia tej partii. Reprezentowała Polskę w Mię-

Przyznanie praw wyborczych kobietom w wybranych państwach

Polski Biały Krzyż

Tymczasem rozpoczęłam pracę nad organizacją, która miała się stać Polskim Białym Krzyżem. [...]

Zimą poprzedzającą wypowiedzenie wojny przez Stany Zjednoczone ks. Strzelecki zorganizował w swojej parafii w Nowym Jorku towarzystwo dobroczynne mojego imienia. Później zmieniło się ono w klub krawiecki i odniosło taki sukces, że nim upłynęło kilka miesięcy, istniało już kilkaset towarzystw imienia Heleny Paderewskiej rozproszonych po całych Stanach Zjednoczonych [...]. Kiedy jesienią 1917 r. powstała polska armia, na bazie towarzystw założyłam Komitet Opieki nad Żołnierzami.

Jego celem było zapewnienie wsparcia i opieki społecznej żołnierzom w obozach szkoleniowych w Kanadzie, a także objęcie troską ich rodzin, które pozostawili w Stanach [...].

Pod koniec roku hrabia [Mieczysław] Orłowski przyjechał z Paryża z zamiarem utworzenia w Stanach Zjednoczonych Polskiego Czerwonego Krzyża, by współdziałał z Secours aux Blessés z Francji [Le Société de Secours aux Blessés Militaires – Towarzystwo Pomocy ofiarom Wojny – pierwsza nazwa Czerwonego Krzyża], który podjął się opieki nad rannymi w tym kraju polskimi żołnierzami. Całkowicie popierałam ten pomysł [...]. Złożyłam do międzynarodowej organizacji zgodę na utworzenie Polskiego Czerwonego Krzyża, ale odmówiono [mi] ze względu na to, że Polska nie będąc suwerennym państwem, według zasad stowarzyszenia nie mogła posiadać odrębnej organizacji Czerwonego Krzyża. Zwróciłam się wówczas do Amerykańskiego Czerwonego Krzyża, prosząc o przekształcenie mojej organizacji, Komitetu Opieki nad Polskimi Żołnierzami, w Polską Pomoc Amerykańskiego Czerwonego Krzyża, ale okazało się to niemożliwe. Zatem, reasumując, założyłam Polski Biały Krzyż, nazywając go Biały, ponieważ, jak mi się zdawało, wszystkie inne kolory zostały już wykorzystane w innych celach. Moim ówczesnym zamysłem było ograniczenie zakresu jego pracy do armii amerykańsko-polskiej. Nie mogłam przewidzieć, że w ciągu półtora roku działania Białego Krzyża ogarną całą Polskę [...].

Kiedy w styczniu 1919 r. dotarłam do Polski, zastałam kilka organizacji zajmujących się opieką społeczną, ale ich zasięg działania był bardzo ograniczony z powodu braku doświadczenia, materiałów i funduszy. Spośród kilku z nich zorganizowałam tam Biały Krzyż, który rozrósł się jak przysłowiowy pęd fasoli. Z początkiem lata jego działania objęły już cały kraj wzdłuż i wszerz.

Pierwszym wyzwaniem Polskiego Białego Krzyża była armia. Do końca lata Biały Krzyż założył ponad pięćdziesiąt kantin pułkowych [...]. Zaopatrzył także szpitale polowe w wielką ilość leków, pościeli, opatrunków chirurgicznych oraz koców. Jego praca wśród ludności cywilnej również była bardzo istotna. Dzięki niemu tysiące ludzi otrzymało ubrania. Ogromne ilości różnego rodzaju zaopatrzenia przekazano szpitalom, zorganizowano wiele żłobków i szkół, szczególnie wśród uchodźców zarażonych tyfusem. Według mnie niemałym osiągnięciem było bardzo trudne i delikatne zadanie udzielania pomocy i wsparcia wielu przedstawicielom inteligencji, którzy utracili wszystko podczas wojny, „nowym biedakom”, o których tak wiele słyszy się obecnie i których tak wielu jest w Polsce. Głównym źródłem wsparcia dla Białego Krzyża byli amerykańscy Polacy [...]. To od nich pochodziły całe transporty odzieży, żywności i zapasów, jak również pieniądze. Drugim wielkim darczyńcą był Amerykański Czerwony Krzyż, który przekazał Białemu Krzyżowi tysiące skrzyń pościeli, skarpet, koców, żywności i leków. [...] Otrzymaliśmy także wspaniałe dary od Kanadyjskiego Czerwonego Krzyża, Żydowskiego Komitetu Rozdzielczego oraz z Australii.

Helena Paderewska, *Wspomnienia 1910–1920*

dzynarodowej Unii Parlamentarnej. W sejmie pozostała przez dwie kolejne kadencje do 1930 r.

Socjalistka i zwolenniczka spółdzielczości **Zofia Moraczewska**, żona Jędrzeja Moraczewskiego, działaczka Polskiej Partii Socjal-Demokratycznej, była jedyną kobietą w klubie Związku Polskich Posłów Socjalistycznych. W marcu 1919 r. wystąpiła z interpelacją przeciw dyskryminacji kobiet, jaką było zamierzone zwolnienie z pracy urzędniczek w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. W 1921 r. wbrew stanowisku klubu zagłosowała za przyjęciem konstytucji marcowej. Dostała za to nagane partyjną i niebawem wystąpiła z klubu, a w 1922 r. odeszła z partii. Z ramienia Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem weszła jeszcze raz do Sejmu w latach 1930–1935.

W 1920 r. do sejmu doszła **Anna Piasecka** – pedagog i działaczka oświatowa. W latach 1910–1918 w ramach tajnego nauczania uczyła języka polskiego w Toruniu. W 1919 r. założyła w Kwidzynie pierwsze polskie przedszkole. Posłanką na

Sejm Ustawodawczy została po wyborach uzupełniających na Pomorzu, z listy Narodowej Partii Robotniczej – choć pochodziła z rodziny ziemiańskiej. Pod koniec 1920 r. przeszła do centrowego PSL „Piast”. Jako jedyna z ośmiu posełek nie brała udziału w dyskusjach sejmowych. W sejmie była do 1922 r.

Wybory do Sejmu Polskiego
HASŁO: Bóg i Ojczyzna! PROGRAM: Postęp, Wolność, Praca.
Kobiety polskie!
Idźcie tłumnie do urn
wyborczych!
Głosujcie zgodnie!

Trochę statystyki

W latach 1919–1939 polskie obywatelki **45 razy zostawały posłankami**, a **23 razy zasiadały w ławach Senatu**. W sumie w ławach poselskich i senackich zasiadało **49 kobiet**, część przez kilka kadencji z rzędu. Posłanki (które prasa usiłowała przez czas jakiś nazywać posełkami albo posełkami) i senatorki Drugiej Rzeczypospolitej stanowiły niewiele ponad **2 procent całkowitej liczby** przeszło **2 tysięcy** reprezentantów obu Izb. Panie kandydowały we wszystkich wyborach do parlamentu: od pierwszych w styczniu 1919 r. do ostatnich w listopadzie 1938 r.

Już w Sejmie Ustawodawczym, a także w późniejszym Sejmie i Senacie pierwszej kadencji panie odniosły całkiem konkretne sukcesy. Na pewno należało do nich **przeprowadzenie oświatowych projektów** Jadwigi Dziubińskiej i Zofii Sokolnickiej, czy zmiany w prawie cywilnym z 1921 r. **zrównujące prawa kobiet i mężczyzn**.

Joanna Puchalska

HELENA PADEREWSKA (1856–1934) – działaczka społeczna, żona Ignacego Jana Paderewskiego. W czasie I wojny światowej organizowała pomoc dla ofiar wojny w Polsce, a także wspierała żołnierzy Armii Polskiej we Francji. Inicjatorka powołania Polskiego Białego Krzyża, ufundowała szkołę dla dziewcząt w Julinie. W 1919 r. pod jej patronatem odbyło się spotkanie wszystkich istniejących na ziemiach polskich organizacji kierujących się w swoich działaniach ideami Czerwonego Krzyża.

ELIZA ORZESZKOWA (1841–1910) – pisarka, publicystka, autorka m.in. *Nad Niemnem*, *Marty*. W czasie powstania styczniowego w jej dworze w Ludwinowie ukrywał się Romuald Traugutt, odwieziony przez samą Orzeszkową do granic Królestwa Polskiego. W swoich utworach poruszała problem emancypacji kobiet i asymilacji Żydów.

KAZIMIERA BUJWIDOWA (1862–1932) – działaczka społeczna, feministka. Pochodziła ze szlacheckiej rodziny. Ukończyła pensję dla panien, studiowała nauki biologiczne. Od 1893 r. działała w Towarzystwie Szkół Ludowych, zakładała czytelnie dla kobiet i dla młodzieży. Prowadziła szeroką działalność na rzecz dostępności edukacji dla kobiet. Z jej inicjatywy powstało pierwsze gimnazjum dla dziewcząt z programem i maturą równorzędną jak w gimnazjach męskich. W roku 1910 jako delegatka z Galicji wzięła udział w kongresie spraw kobiecych w Paryżu. Podczas I wojny światowej wycofała się z aktywnej działalności społecznej między innymi z powodu przewlekłej choroby.

HELENA MODRZEJEWSKA (1840–1909) – aktorka, początkowo występowała na krakowskich scenach, w 1867 r. wyjechała do Stanów Zjednoczonych. Tam, jako Helena Modjeska, kontynuowała karierę aktorską. Gorąca orędowniczka sprawy polskiej na arenie międzynarodowej. Aktywność Modrzejewskiej nie uszła uwadze władz zaborczych. Jej występy zaczęły być odwoływane i objęto ją dożywotnim zakazem wjazdu na terytorium rosyjskie.

MARIA RODZIEWICZÓWNA (1864–1944) – pisarka, autorka m.in. powieści *Dewajtis*, *Lato leśnych ludzi*. Pochodziła z rodziny ziemiańskiej. W 1905 r. rozpoczęła aktywną działalność społeczną, a rok później założyła tajne stowarzyszenie kobiece „Unia”. Po wybuchu I wojny światowej organizowała szpital wojskowy i tanie kuchnie dla inteligencji. Po powrocie do majątku rodzinnego w Hruszowej podejmowała przeróżne inicjatywy społeczne takie jak: założenie kółka rolniczego czy budowa łaźni parowej. Podczas wojny polsko-bolszewickiej była sekretarką w Komitecie Głównym PCK.

MARIA SKŁODOWSKA-CURIE (1867–1934) – urodziła się w Warszawie. Ukończyła prywatną szkołę dla dziewcząt i uczestniczyła w zajęciach Uniwersytetu Latającego. W Paryżu Maria ukończyła studia fizyczne i matematyczne na Sorbonie i otrzymała stypendium na prowadzenie badań naukowych. Wkrótce wyszła za mąż za fizyka Pierre'a Curie. Wraz z mężem prowadziła badania nad promieniotwórczością i odkryła dwa nowe pierwiastki chemiczne: polon i rad. W 1903 r. odebrała pierwszą nagrodę Nobla w dziedzinie fizyki (otrzymaną wraz z mężem Pierrem i Henrym Becquerelem). Po tragicznej śmierci męża w 1906 r., objęła po nim katedrę na Sorbonie, stając się pierwszą kobietą-profesorem tej uczelni. W 1911 r. po raz drugi przyznano jej nagrodę Nobla, tym razem w dziedzinie chemii.

ANTONINA LEŚNIEWSKA (1866–1937) – farmaceutka, działaczka społeczna i oświatowa, w 1901 r. uzyskała dyplom magistra farmacji Uniwersytetu Petersburskiego. Mimo posiadania dyplomu miała trudności z otworzeniem własnej apteki, bowiem żaden mężczyzna nie chciał pracować w firmie prowadzonej przez kobietę. W tej sytuacji Leśniewska zatrudniła w swojej aptece wyłącznie kobiety, a obok niej prowadziła także szkołę dla kobiet przygotowujących się do pracy w aptece lub do studiów farmaceutycznych. Po 1918 r. Leśniewska przeniosła się do Warszawy, gdzie również prowadziła aptekę.

ALICJA DORABIALSKA (1897–1975) – uzyskała doktorat z chemii na Uniwersytecie Warszawskim. Badania prowadziła u boku Marii Skłodowskiej-Curie w Paryżu. W 1934 r. została mianowana profesorem chemii fizycznej na najstarszej polskiej uczelni technicznej – Politechnice Lwowskiej. Koledzy nazywali ją „jedynaczką”, bo była jedyną kobietą w gronie profesorskim.

OLGA DRAHONOWSKA-MALKOWSKA (1888–1979) – współtwórczyni polskiego skautingu, współautorka hymnu harcerskiego. Zakładała pierwsze drużyny skautek. W czasie I wojny światowej organizowała skautową pocztę w Zakopanem i prowadziła tam m.in. ochronkę dla dzieci. W okresie dwudziestolecia aktywnie działała w ruchu harcerskim.

Hiszpania,
Portugalia

Francja
Włochy

Szwajcaria

1940

1944

1945

1950

1960

1970

1971

Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych

jest nowoczesną firmą o ugruntowanej pozycji na światowym rynku producentów druków zabezpieczonych – banknotów i dokumentów.

PWPW produkuje również banderole akcyzowe, znaczki pocztowe, karty bankowe oraz karty do tachografów cyfrowych. Spółka oferuje jednocześnie zaawansowane technologicznie produkty i rozwiązania IT. PWPW tworzy własne, nowoczesne systemy i rozwiązania informatyczne, które dopełniają i wspomagają procesy wydawania, personalizacji i zarządzania cyklem życia dokumentów.

Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych do produkcji dokumentów nie tylko wykorzystuje dostępne na świecie technologie, ale przede wszystkim opracowuje własne. Dzięki zespołowi doświadczonych ekspertów i zapleczu badawczo-rozwojowemu wypracowała wiele innowacyjnych rozwiązań chronionych patentami.

W tym roku Narodowy Bank Polski uczcił 100. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości emitując banknot kolekcjonerski o nominale 20 zł „Niepodległość”. Banknot na zlecenie NBP wyprodukowała Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych. W ten sposób PWPW także upamiętnia ważne wydarzenia lub postaci, które zapisały się na kartach polskiej historii. Na przedniej stronie widnieje portret Marszałka Józefa Piłsudskiego, wykonany techniką dwukolorowego wkłęsłodruku. Obok portretu Marszałka znajduje się wizerunek odznaki Polskiej Organizacji Wojskowej, który również nadrukowano wkłęsłodrukiem, pozwalającym na zastosowanie charakterystycznego dla tej techniki zabezpieczenia – efektu kątownego. 16 listopada 1918 roku Józef Piłsudski wysłał telegram notyfikujący polską niepodległość. Fragment treści tego telegramu został nadrukowany mikrotekstem na belce biegnącej pod portretem Marszałka wzdłuż banknotu. Dodatkowo zastosowano

w tym miejscu druk irysowy, polegający na użyciu płynnych przejść barwnych.

Na odwrotnej stronie banknotu znajduje się wykonany w technice specjalnego rastra (złożonego z mikrotekstów offsetowych) wizerunek orła legionowego, trzymającego w szponach tarczę Amazonek oraz wykonana w tej samej technice flaga Rzeczypospolitej Polskiej zawierająca mikrodruki. Na białej części flagi umieszczono dwie daty – 1918 i 2018 – wydrukowane farbą aktywną w świetle UV. W prawym dolnym rogu znajduje się element zabezpieczający SPARK@live w postaci motywu roślinnego, wykonany farbą zmienną optycznie.

Autorką projektu jest grafik PWPW Agnieszka Próchniak. Banknot został wprowadzony do obiegu 31 sierpnia 2018 r.

Muzeum Historii Polski – największa ekspozycja historyczna w Polsce

Ekspozycja stała Muzeum Historii Polski będzie ukazywać najważniejsze wątki dziejów Polski i Polaków od epoki Piastów do czasów współczesnych. Na największej przestrzeni wystawienniczej w kraju (7 tys. m kw.) powstanie sześć galerii opowiadających o kolejnych epokach historycznych. Dzieje Polski będą przedstawione w kilku wątkach tematycznych, z których najważniejszym będzie historia polskiej wolności – od wolnościowego ustroju Dawnej Rzeczypospolitej po fenomen „Solidarności”. Ważnym wątkiem ekspozycji będzie również opowieść o kształtowaniu się i przemianach tożsamości narodowej, która pozwoli zrozumieć zwiędzającym, jak przez wieki była rozumiana polskość – od czasów Piastów i Jagiellonów po XX wiek. Trzecią osią tematyczną będzie opowieść o przemianach społeczno-cywilizacyjnych – o codzienności naszych przodków, o wpływie przemian technicznych na warunki życia i o zmieniających się obyczajach.

Cechą charakterystyczną wystawy stałej Muzeum Historii Polski będzie harmonijne łączenie różnych form muzealnego przekazu – znajdują się

na niej blisko 3 tysiące oryginalnych zabytków, kilkanaście replik ważnych obiektów historycznych oraz nowoczesna scenografia i multimedia. Zintegrowanie atrakcyjnych środków muzealnych w jednej ekspozycji umożliwi pokazanie atrakcyjnej i bogatej w treść opowieści o przeszłości. Zastosowana technologia ułatwi zwiedzającym doświadczanie atmosfery epoki, a jednocześnie pozwoli zgromadzić w jednym miejscu bogate zasoby wiedzy o historii i kulturze Polski. Interaktywność wystawy zachęcać będzie do „dotknięcia historii” i odczucia atmosfery dawnych epok. Zwiedzający będzie mógł zobaczyć przepych dworu Jagiellonów, znaleźć się na polu elekcyjnym, w mieście z okresu rewolucji przemysłowej, w konspiracyjnym lokalu z okresu II wojny światowej czy w Stoczni Gdańskiej, podczas strajku w sierpniu 1980 roku.

Wystawa jest realizowana przez zespół historyków Muzeum Historii Polski wspomagany przez wybitnych badaczy. Projekt plastyczny i multimedia przygotowuje konsorcjum pracowni WWAA oraz Platige Image.

Stulecie odzyskania niepodległości **XIII Przystanek Niepodległość**
 Muzeum Historii Polski **zaprasza do udziału w grze rodzinnej**
Labirynt Niepodległości

WSTĘP WOLNY

10.11.2018, godz. 10-20
 11.11.2018, godz. 11-19
 plac Teatralny 1, Warszawa
www.muzeumhp.pl

Organizator

niepodległa

Ministerstwo
 Kultury
 i Dziedzictwa
 Narodowego

Sponsor

Patroni medialni

